

UNIVERSITATEA “TITU MAIORESCU” DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ

PROTECȚIA PENALĂ A VIEȚII PRIVATE
A PERSOANEI
- REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT -

Conducător științific,
Prof. univ.dr. Alexandru BOROI

Doctorand,
PUȘCĂU Denisa – Florina

București,
2020

1. Actualitatea temei de doctorat

Tema *Ocrotirea vieții private* este de actualitate deoarece analizează o problemă cu mari implicații asupra procesului de perfecționare legislativă penală în raport cu cerințele legislației europene și internaționale, la care România este parte.

Prin elaborarea tezei de doctorat, cunoștințele de până acum *nu numai* că vor fi adâncite, dar se vor concretiza în efectuarea unor propuneri de modificare legislativă, fundamentate științific, care vor fi prezentate unor instituții publice pentru a iniția acțiuni corespunzătoare de modificare a legii penale și procesual penale.

Viața privată, așa cum este reglementată de Codul penal, de alte legi naționale, europene și internaționale, precum și de diferite acte normative emise și în vederea executării acestor legi constituie o instituție importantă, menită să contribuie la ocrotirea vieții private a persoanei.

În lucrarea de față relevăm semnificația multiplă a sferei vieții private, precum și actualitatea ei deosebită în etapa actuală, încercând să explicăm motivul care a stat la baza tezei mele de doctorat și, de asemenea, să evocăm împrejurările care m-au determinat să abordez instituția vieții private a persoanei într-o viziune inedită, privind-o sub unghiul aceluia element al răspunderii penale care este infracțiunea și trecând, apoi, la înfățișarea principalelor contribuții ale lucrării de doctorat, așa cum vor fi prezentate la înfățișarea principalelor concluzii și propuneri de *lege ferenda*.

Viața privată este de mare actualitate datorită *dublului scop* pe care ea îl urmărește: *ocrotirea vieții private și ocrotirea persoanei*.

O grăitoare confirmare a actualității vieții private o constituie faptul că doctrina penală acordă o mare atenție vieții private în general.

De asemenea, viața privată, dacă este bine reglementată și judicios aplicată, constituie un factor de ocrotire a acesteia.

Trebuie observat, însă, că în literatura noastră juridică, ca de altfel și în literatura juridică în genera., nu s-a insistat îndeajuns asupra cercetării acestei teme, nerelevându-se decât într-o mică măsură rolul și semnificația sa, precum și variatele aspecte pe care le înfățișează. Numai în felul acesta se poate explica de ce autorii nu au delimitat întotdeauna în mod corect conceptul de viață privată de alte concepte asemănătoare și nici problemele legate de unul sau altul dintre aceste concepte.

Acestea sunt, prin urmare, și motivele care m-au determinat ca în teza mea de doctorat să

tratez ocrotirea vieții private a persoanei prin prisma faptei penale, în corelație cu celelalte concepte asemănătoare.

În acest context, apreciem că tema tezei de doctorat, deși a mai fost tratată în cuprinsul unor studii, articole, rămâne una de maximă actualitate și de incontestabilă semnificație teoretică și practică, deoarece viața privată ridică, în continuare, numeroase aspecte și controverse, atât în doctrină și literatura de specialitate, cât și în practica judiciară.

2. Necesitatea ocrotirii penale a vieții private

Necesitatea ocrotirii vieții private a persoanei, care determină și importanța lucrării ce-i este consacrată, o arătăm prin bogăția și varietatea problematicii, prin originalitatea și temeinicia soluțiilor preconizate și a argumentelor care vor fi aduse, în susținerea lor, prin amploarea materialului documentar. Importantă, desigur, prin semnificația ei teoretică, adică prin acea îmbinare pe care o realizăm între grija de ocrotire a statului și preocuparea caracteristică umanității noastre, de ocrotire a vieții private a persoanei, dar, în unitatea dintre teorie și practică, importantă și prin consecințele pe care le are în viața de zi cu zi a persoanelor.

Din acest punct de vedere, soluțiile pe care le propun în teza de doctorat ar putea fi adoptate de organele jurisdicționale. În felul acesta, la valoarea științifică a lucrării se adaugă utilitatea ei practică.

În aceste condiții, tema tezei de doctorat „*Viața privată a persoanei*” este o problemă importantă a dreptului penal, cu largi implicații, și se înscrie în cadrul preocupărilor constante ale doctrinei și practicii judiciare de apărare a persoanei umane, a drepturilor și libertăților acesteia, în cadrul generos oferit de tratatele și convențiile internaționale și de dreptul intern.

Examinarea monografică pe care o realizăm, pe baza consultării unei largi bibliografii de specialitate și a practicii judiciare pune în evidență aspecte noi și importante ale problematicii abordate, pentru o bună cunoaștere și aplicare a dispozițiilor legale în materia ocrotirii vieții private a persoanei prin mijloace de drept penal.

În consecință, ocrotirea penală a vieții private a persoanei trebuie să aibă un rol subsidiar, în sensul că ea intervine doar atunci când ceea ce se ocrotește nu poate fi suficient de ocrotit prin mijloace extrapenale, specific dreptului civil. Or, pentru a se cunoaște de unde trebuie să înceapă ocrotirea penală atunci când este vorba de ocrotire juridică a relațiilor și valorilor sociale privind un anumit domeniu, cum este cazul vieții private, trebuie în prealabil să se știe precis care este sfera ocrotirii, care sunt infracțiunile pentru relațiile sociale ocrotite, cum pot fi prevenite și

combătute aceste fapte penale și în ce situații intervenția ocrotirii penale devine necesară.

În lumina unor astfel de constatări, bine evaluate, se poate aprecia dacă în sistemul legii penale în vigoare obiectul ocrotirii a *vieții private* este corespunzător ocrotit prin mijloace de drept penal, dacă acest cadru al ocrotirii speciale nu ar trebui să primească modificări, dacă sancțiunile penale existente sunt sau nu în măsură să asigure o eficiență prevenție generală și specială etc.

Determinantă, însă, în studierea acestei probleme este importanța pe care o dobândește viața privată în condițiile în care revoluția digitală, cu profundele ei implicații, aduce pe primul plan al preocupărilor începutului secolului al XXI-lea chestiunea raporturilor actuale și viitoare dintre oameni și mediul în care trăiesc.

Importanța și necesitatea ocrotirii relațiilor sociale se amplifică, cuprinzând și domeniul vieții private, odată cu tendințele oamenilor de a "intra" în sfera vieții private a persoanei în care ei au apărut și s-au desăvârșit într-o evoluție milenară.

Încercarea unei astfel de clarificări teoretice asupra sferei vieții private în raport de normă de incriminare corespunde însă nu numai unor scopuri imediate, ci poate contribui și la desprinderea unor orientări și fundamentări în activitatea practică a organelor judiciare competente.

Totodată, s-a afirmat că viața privată a persoanei constituie un element esențial al dezvoltării armonioase a omului. În cadrul vieții private omul își manifestă cele mai profunde și personale însușiri, tendințe, își realizează cele mai ascunse dorințe, toate dând expresie personalității reale a unui individ¹.

Așadar, viața privată cuprinde un ansamblu de însușiri și manifestări pe care individul nu dorește să le facă cunoscute nimănui sau, eventual, numai anumitor persoane din jurul său. Viața privată dă expresie unor trăsături și manifestări ale personalității individului pe care acesta nu dorește să le facă publice. Acesta este motivul pentru care majoritatea statelor au inclus această valoare printre cele care merită să fie ocrotite chiar prin intermediul legii penale.

O atare ocrotire este impusă și din necesitatea de a combate eforturile pe care le fac unele elemente de a pătrunde în sfera vieții private a unei persoane, spre a cunoaște secretele sale personale și a le folosi în atingerea unor scopuri, ilicite. Așa sunt, de pildă, variatele dispozitive pentru interceptarea telefonică și electronică, aparatele optice de vedere nocturnă, care permit

¹ I. Ifrim, *Ocrotirea penală a vieții intime a persoanei*, Ed.Universul Juridic, București, 2012, p. 13.

observarea, ascultarea și înregistrarea fiecărui gest, cuvânt rostit într-un cadru intim. Spionajul electronic poate fi folosit în scopul cercetării intențiilor profesionale ori politice ale unui cetățean sau chiar în privința cunoașterii amănunțelor referitoare la viața afectivă, la sănătatea fizică și psihică a unei persoane.

Există, adeseori, interese foarte palpabile de a pătrunde dincolo de aparențele² cu care se înconjoară, voit sau nevoit, unele persoane pentru a satisface anumite exigențe sociale, iar daunele posibile, cauzate de o pătrundere clandestină în viața privată a persoanei, ar putea fi adesea mai mari decât multe alte prejudicii materiale sau morale. Așa, de pildă, tulburările grave ale vieții private pot provoca stări depresive profunde (de exemplu, prin divulgarea secretelor private ale unei persoane se poate ajunge la depresii și chiar la sinucidere).

De asemenea, extrema *diminuare a sferei private*, cauzată de agresiunile asupra vieții private a unei persoane, poate determina o izolare periculoasă a individului și chiar apariția unor maladii mentale. Tot astfel, culegerea de informații privitoare la *viața privată* a unei persoane poate da naștere la stări de temere, de spaimă, până la adevărate coșmaruri.

Există și situații când o persoană consimte la divulgarea actelor din *sfera vieții sale private*; de regulă, acest consimțământ este acordat cu obligația respectării anumitor condiții; dacă aceste condiții nu sunt respectate, atunci cel în cauză ar merita să fie sancționat, iar multe agresiuni grave asupra *vieții private a persoanei*, ca *violarea domiciliului*, *violarea vieții private*, *divulgarea secretului profesional* ar putea să atragă chiar o răspundere penală.

Ocrotirea vieții private a persoanei nu urmărește numai un scop psihologic, de întărire a convingerii individului că societatea îi asigură posibilitatea de a gândi și a acționa nestânjenit în conformitate cu legea, cu îndatoririle sociale, ci și certitudinea unei atari ocrotiri, fapt ce contribuie la înflorirea și la dezvoltarea individului, la progresul spiritual al omului.

În evoluția sa personală, fiecare individ este supus unor influențe ale mediului ambiant, asaltat de felurite informații, supus la diverse presiuni, unele benefice, altele periculoase. Retragerea sa voluntară este esențială pentru a reflecta asupra tuturor acestor influențe și a alege între diversele informații și presiuni.

² A se vedea J. Carbonnier, *Droit civil*, tome I, *Les personnes. Personnalité, incapacités, personnes morales*, Presses Universitaires de France, Paris, 2000, p. 156; M. Velley, *Philosophie du droit*, Paris, 2001, p.7; G. Mihai, *Fundamentele dreptului I-II*, Editura All Beck, București, 2003, p.5.

Necesitatea ocrotirii acestui drept al individului (chiar și prin mijloacele pe care le oferă legea penală) de a se retrage în *forul său interior* și de a reflecta la toate influențele vieții sociale este determinată și de insuficiența, uneori, a mijloacelor ordinare, extrapenale de apărare individuală. În măsura în care nu este eficientă ocrotirea individului pe aceste căi împotriva *unor violări grave* ale drepturilor sale la viața privată, atunci este datorია societății să intervină pentru a-l ocroti, prin mijlocirea legii penale împotriva atingerii aduse acestui drept.

3. Obiectivele temei de doctorat

În lucrarea, care astfel a luat ființă, tratez o serie de probleme teoretice și mă străduiesc să rezolv numeroase probleme care se pun în practică cu tema cercetată. Conștientă de faptul că cele două aspecte – cel teoretic și cel practic - nu pot fi despărțite, voi urmări în mod constant ca expunerile teoretice să fie trecute în considerarea aplicațiilor practice, iar problemele practice să fie dezlegate în lumina considerațiilor de ordin teoretic.

Totodată, țin să subliniez că, în abordarea diferitelor probleme, sunt continuu preocupată ca soluțiile propuse pentru rezolvarea lor să tindă a situa ocrotirea vieții private și prin mijloace de drept penal, în contextul general al ocrotirii sferei private, care constituie o protecție fundamentală a dreptului nostru, în general.

În acest context, pentru a evita orice confuzie și pentru înțelegerea corectă a conținutului conceptului de viață privată a persoanei, vom încerca să facem distincția între viața socială a unei persoane și alte concepte apropiate: viață privată, viață intimă și viață în singurătate a persoanei.

Un alt obiectiv al primului capitol ar fi prezentarea largă a datelor istorice referitoare la viața privată a persoanei și a ideilor exprimate de filozofi și juriști de-a lungul timpului.

O atenție aparte o acordăm documentelor internaționale care au consacrat necesitatea apărării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, implicit a dreptului la o viață privată nestânjenită de influențele exterioare. Interesantă este prezentarea vechiului drept românesc și a dispozițiilor constituționale, începând cu Constituția din 1866 și până la Constituția actuală, referitoare la ocrotirea vieții private a persoanei.

Un alt obiectiv este examinarea, pe larg, a conținutului infracțiunilor din sfera vieții private, așa cum sunt incriminate, în subsidiar, în codul penal actual.

În capitolul III vom trata aspecte cu privire la dreptul penal comparat, astfel încât să izbutim să demonstrăm, în mod convingător, că incriminarea vieții private a persoanei în codul penal în vigoare prezintă unele particularități în raport cu alte sisteme de drept penal. Sunt

considerații *de facto* și *de iure*, interesând, deci, pe legiuitorul penalist.

În cadrul capitolului IV încercăm să analizăm problemele de *drept procesual penal* în materia ocrotirii vieții private a persoanei.

La elaborarea tezei de doctorat m-am străduit să folosesc cât mai cuprinzător soluțiile din practica noastră judiciară, în frunte cu practica europeană, comentând și analizând pe larg această practică (a jurisprudenței, a hotărârilor) asupra ocrotirii penale a vieții private.

Cercetarea s-a realizat și prin studierea dispozițiilor Convenției Europene, prin compararea acesteia cu legislația penală internă, prin reflectarea asupra căilor de conciliere a celor trei categorii de prevederi (interne, europene și internaționale).

S-au elaborat propuneri de modificare a legii penale în raport cu cerințele pe plan internațional (obiective imediate), s-au fundamentat aceste soluții, teoretic și practic, pentru a influența modul de aplicare a legii penale în acord cu prevederile internaționale, în viitor (obiective de perspectivă).

Nădăjduiesc că, în felul acesta, soluțiile preconizate în teza de doctorat în legătură cu interpretarea diferitelor norme ce *ocrotesc viața privată a persoanei* să contribuie la progresul științei dreptului penal.

4. Metodologia cercetării

În doctrina penală³ s-a spus, cu drept cuvânt, că orice manifestare (gest, cuvânt, expresie, comportare) umană, în măsura în care ar fi susceptibilă de sensuri și semnificații diferite, poate fi interpretată, adică poate atrage *necesitatea* de a i se dezvălui sensul, înțelesul și, prin aceasta, compatibilitatea ei cu anumite exigențe, cerințe sociale existente, la un anumit moment. Prin urmare, în lucrare vom folosi metodele de interpretare binecunoscute în știința penală, care pot fi: interpretarea analitică sau sintetică, interpretarea gramaticală, interpretarea istorică și interpretarea sistematică, interpretarea logică, aceasta din urmă reunind procedeele logice pentru stabilirea justă a scopului normei de incriminare.

Remarcăm că, uneori, legiuitorul întrebuițează anumite cuvinte într-un sens special, diferit de sensul comun; în astfel de cazuri, dacă norma este clară și neechivocă și, mai ales, dacă acel sens special al cuvântului respectiv apare și în alte norme vom accepta cuvântul cu această

³ Despre acest aspect a se vedea pe larg, S. Imre, *Interpretarea normelor juridice*, Ed. Științifică, București, 1964, p.10; G. Antoniu, *Reflecții asupra interpretării legii penale din perspectivă europeană* (I), în R.D.P. nr. 2/2006, p.9.

semnificație specială.

De asemenea, cuvintele care constituie termeni juridici și mai ales acelea născute direct ca noțiuni juridice (prin legi, practică judiciară) trebuie înțelese în sensul lor, folosit de știința juridică. Dacă astfel de noțiuni juridice s-au format în dreptul penal anterior și au fost preluate de dreptul penal actual, dându-li-se un conținut nou, care corespunde noilor relații sociale, sensul folosit, în cadrul interpretării normelor penale care întrebuițează astfel de termeni, va fi cel corespunzător noului lor conținut.

In concreto, în teza de doctorat vom folosi ca metodă de tratare, ca viziune științifică și chiar ca rezolvări de conținut al normei de incriminare acel fond de idei care constituie, în urmarea unei îndelungi colaborări, o trăsătură comună a cadrelor universitare și de cercetare din Universitate, arătând că această teză de doctorat poartă asupra uneia dintre incriminările deosebit de importante ale dreptului penal, atât prin semnificația ei teoretică, cât și prin consecințele pe care le are viața privată în prezent, în societatea noastră. De pildă, una dintre caracteristicile metodei de tratare pe care o vom folosi în lucrare constă în aceea că vom porni întotdeauna de la o serie de considerații de principiu, pentru a trece, apoi, la desprinderea urmărilor din figura juridică o dată cristalizată. Această îmbinare a cercetării fundamentare cu cercetarea aplicativă constituie premisa necesară pe baza căreia poate fi elaborată o concepție teoretică încheată. Credem că va fi unul dintre meritele tezei de doctorat, întâi să prezentăm o configurație unitară a ceea ce este teoria vieții private a persoanei și, după aceea, de a arăta în ce fel, din unitatea concepției teoretice, rezultă unitatea soluțiilor practice. Mai precis, procedăm la ceea ce se poate denumi o cercetare fundamentală referitoare la viața privată. Cercetării fundamentale i se aduagă, așadar, practica judiciară. Întreaga lucrare se va învedera ca o îmbinare între cercetarea teoretică și cercetarea aplicativă sau între mijlocul care îl constituie cunoașterea și finalitatea pe care o constituie infracțiunea de violare a vieții private.

5. Structura temei de doctorat

Lucrarea este structurată pe un plan judicios, în *cinci* capitole, care, la rândul lor, se împart în alte subdiviziuni, aspect ce îmi permite să examinez sistematizat și clar problemele privind viața privată a persoanei.

Capitolul I, intitulat „*Dreptul la viață privată – componentă a drepturilor personalității*” este destinat prezentării problemelor ce privesc: importanța vieții private a persoanei, conceptul de viață privată a persoanei în raport cu alte concepte apropiate, modalități de ocrotire a vieții private

a persoanei, referințe istorice asupra ocrotirii vieții private a persoanei.

În acest capitol înfățișăm importanța care o prezintă ocrotirea vieții private a persoanei, ocrotire care implică măsuri juridice extrapenale și, în complementar, măsuri penale. Pe lângă cele arătate în această privință, mai relevăm, pe baza unei ample documentări din doctrina română și străină, clarificarea conceptului de viață privată, arătând convingător *demarcația netă* ce trebuie făcută între *viața socială, viața privată, viața intimă și dreptul la singurătate*.

Cu acest prilej aduc și unele precizări terminologice, arătând că, atunci când în cuprinsul lucrării de doctorat vorbesc despre viața privată, o fac deoarece folosesc în cuprinsul sferei de viață privată cele două noțiuni apropiate, și anume dreptul la viață intimă și dreptul la singurătate. Mai exact, consider că viața privată, ca o sferă mai mare, include în acest concept atât dreptul la viață intimă, cât și dreptul la singurătate.

Pornind de la cele spuse despre viața privată, expun apoi definiția vieții private, ca element al vieții sociale. Considerăm a fi prezumată, așadar, a include toate activitățile care îl afectează pe titularul dreptului sau afectează relațiile lui cu o terță persoană, controlul propriului corp, întreținerea relațiilor sexuale și a altor categorii de relații, fără consimțământul unei terțe persoane, posibilitatea de a se retrage, de a se separa de alte persoane, de a se sustrage observării sale de către persoane străine. Acest drept privește acțiuni umane ce aparțin, prin *natura lor, sferei private*, delimitată de sfera intimă și de cea socială și care au loc în absența observatorilor și a sfătuitoarelor.

Totodată, arăt și în ce constă interesul acestei clasificări care, *inter alias*, poate servi la determinarea gravității faptei săvârșite, ceea ce prezintă utilitate mai ales în cazul faptelor care au caracter extrapenal.

Acest capitol se încheie cu o amplă prezentare a datelor istorice referitoare la viața privată a persoanei și a ideilor exprimate de filosofi și juriști de-a lungul timpului asupra vieții private a persoanei.

Capitolul II al tezei este consacrat analizei infracțiunilor prevăzute în Codul penal actual, prin care se periclitează, amenință ori vatamă relațiile sociale referitoare la viața privată a persoanei, și anume *infracțiunile de violare de domiciliu, violarea sediului profesional, violarea vieții private și divulgarea secretului profesional*.

În această parte, cea mai substanțială a tezei, examinez profund și documentez conținutul infracțiunilor prin care se asigură ocrotirea penală a vieții private, cu multiple reflecții personale și cu trimiteri pertinente la doctrină și jurisprudență.

Analiza aprofundată a infracțiunilor pune în evidență doctrina și practica judiciară în materie, practică judiciară pe care o invocăm permanent în susținerea opiniilor la care am achiesat ori a propriilor opinii, care sunt temeinice și convingătoare.

În acest context subliniez faptul că, nu ezit să-mi spun părerea personală în controversele ivite în legătură cu aceste incriminări, dovedind o cunoaștere temeinică a materiei.

Analiza fiecărei infracțiuni debutează cu prezentarea *conceptului și caracterizării infracțiunii*, realizate prin prisma prevederilor legislației și jurisprudenței naționale și internaționale, completată, ulterior, cu explicații asupra *obiectului și subiecților infracțiunii*. *Structura sau conținutul juridic* este supus, de asemenea, unei analize amănunțite, prin prezentarea situației premise și a conținutului constitutiv al infracțiunii, care cuprinde latura obiectivă (elementul material, cerințele esențiale, urmarea imediată și legătura sau raportul de cauzalitate) și latura subiectivă. Fiecare dintre aceste elemente este analizat punctual, fiind prezentate particularitățile existente în cazul fiecărei infracțiuni, cu numeroase trimiteri la soluțiile din practica judiciară națională și internațională. De asemenea, sunt expuse și analizate și opiniile contradictorii ale specialiștilor, conturate de-a lungul timpului în doctrina juridică, în legătură cu aspectele cuprinse în conținutul constitutiv al acestor infracțiuni, prezentând, motivat, opiniile la care am achiesat, iar, în anumite cazuri, propriile opinii. Nu în ultimul rând, sunt expuse *formele* infracțiunilor supuse analizei, cu aspectele referitoare la actele preparatorii, tentativă, conumare și epuizare a infracțiunii, precum și *modalitățile de comitere* ale acestora, care au fost clasificate în *modalități simple* și *modalități agravate (calificate)*, fiind analizată, de asemenea, și problema cazurilor în care răspunderea penală nu poate interveni, situații cunoscute mai ales sub denumirea de *cauze justificative* sau sub alte denumiri similare.

În cazul *infracțiunii de violare de domiciliu*⁴ au fost supuse unei analize riguroase

⁴ A se vedea, pe larg: V. Cioclei, *Drept Penal. Partea specială I, Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 219; T. Toader, *Drept penal român. Partea specială, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 232; Al. Boroi, *Drept penal. Partea specială, ediția a 4-a*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p.185; M. Udroi, *Sinteze de Drept penal, Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2020, p. 283; S. Bogdan, D. A. Șerban, *Drept penal. Partea Specială. Infracțiuni contra persoanei și contra*

principalele aspecte cu privire la care au existat controverse în doctrina și practica judiciară, dintre care prezentăm, cu titlu exemplificativ:

- Amintim problema încadrării faptei de violare de domiciliu comise în scopul săvârșirii infracțiunii de furt calificat, problemă soluționată în mod diferit în practica judiciară⁵. Astfel, unele instanțe au decis că violarea de domiciliu se poate reține ca o infracțiune autonomă⁶, în concurs real cu infracțiunea scop⁷, în timp ce alte instanțe au considerat că infracțiunea de violare de domiciliu își pierde autonomia, absorbindu-se în conținutul infracțiunii în vederea căreia a fost comisă⁸.

Această teză a absorbirii a fost susținută în doctrina penală cu două serii de argumente antinomice; fie pornindu-se de la ideea că ne aflăm în fața unei complexități legale de infracțiune⁹, fie că este consecința unei complexități naturale de infracțiune¹⁰.

Într-o primă opinie, au susținut că nu poate fi reținută existența unui concurs real de infracțiuni, în cazul în care furtul dintr-o locuință este precedat de pătrunderea, fără drept, a făptuitorului, în orice mod, în locuință, fără consimțământul persoanei care o folosește; în acest caz va exista totdeauna o infracțiune unică, și anume o infracțiune complexă (complexitate naturală) deoarece violarea de domiciliu constituie o treaptă necesară în desfășurarea activității care caracterizează aici elementul material al infracțiunii de furt¹¹. Ulterior, alți autori¹² au adus corective acestui punct de vedere, susținând că numai furtul calificat săvârșit prin escaladare, efracție sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase absoarbe, „în

înfăptuirii justiției, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 375;

⁵ V. Papadopol, *Considerații cu privire la încadrarea juridică a faptelor de violare de domiciliu comise în vederea săvârșirii altor infracțiuni*, în R.R.D nr. 9, p.28;

⁶ G. Antoniu și colab., *Practică judiciară*, vol.I, Ed. Academiei, București, 1988, p.126;

⁷ G. Navrot, *Încadrarea juridică a furtului săvârșit prin violare de domiciliu*, în R.R.D., nr.6 / 1974, p.18;

⁸ C.S.J., Secția penală, decizia nr.1016-1995, în T. Toader, *Drept penal român, Partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p.182;

⁹ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol.III, Ed. Academiei, București, 1971, p.313;

¹⁰ T. Vasiliu și colab., *Codul penal comentat și adnotat*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975, p.179;

¹¹ C. Butiuc, *Furt prin efracție. Violare de domiciliu*, în R.D.P., nr.1/1997, p.47;

¹² V. Papadopol, *Considerații cu privire la încadrarea juridică a faptelor de violare de domiciliu comise în vederea săvârșirii altor infracțiuni*, în R.R.D. nr. 9/1975, p.31.

mod natural”, infracțiunea de violare de domiciliu, în celelalte cazuri el aflându-se în concurs cu infracțiunea de violare de domiciliu. Combătând această opinie¹³, s-a susținut că teza unei „absorbții naturale” nu ar opera în astfel de situații, fiindcă absorbția naturală privește situații total diferite de cele la care ne referim, și anume când o faptă cuprinde de la sine, ca o realitate implicită și care n-ar putea fi concepută altfel și trăsăturile altei fapte incriminate distinct în legea penală (de exemplu: fapta de omor absoarbe în chip natural și fapta de vătămare corporală; ori fapta consumată absoarbe elementele tentativei, fapta de calomnie absoarbe pe aceea de injurie¹⁴), situații care nu se regăsesc în cazul violării de domiciliu și al furtului calificat, fiecare din aceste două activități fiind de natură diferită și putând fi concepute ca având o existență autonomă.

Spre deosebire de infracțiunile care se absorb natural, furtul comis în împrejurările agravante, adică prin efracție, escaladare etc. poate exista și fără violare de domiciliu¹⁵ când, de exemplu, prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase se pătrunde într-un spațiu care nu este locuință, ci sediul unei unități economice, culturale, sportive etc. Tot astfel, furtul comis dintr-o locuință în care infractorul s-a aflat cu încuviințarea titularului locuinței ca invitat ori ca meseriaș solicitat să repare unele obiecte sau instalații etc. În acest caz, deși nu există violare de domiciliu, poate exista furt calificat, dacă persoana aflată legal în locuință sustrage lucruri prin efracția încuietorilor de la dulapuri, birouri, seifuri¹⁶.

Dar, chiar și atunci când furtul calificat săvârșit prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase s-ar comite dintr-o locuință în care infractorul a pătruns ilegal, infracțiunea de violare de domiciliu, pentru motivele arătate mai înainte, rămâne distinctă, fiind în concurs cu infracțiunea de furt calificat (*conexitate etiologică*, când una dintre infracțiuni constituie mijlocul folosit de infractor pentru săvârșirea celeilalte).

În materialitatea sa, activitatea de efracție, de escaladare, de folosire fără drept a unei chei adevărate sau a unei chei mincinoase, chiar dacă creează condiții favorabile pătrunderii, fără

¹³ C. Mitrache, *Furt și violare de domiciliu*, în R.D.P. nr. 1/1995, p.126;

¹⁴ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol.I, Ed. Academiei, București, 1969, p.292; C. Bulai, *Drept penal român, Partea generală*, vol.I, Ed. Șansa SRL., București, 1992, p.218;

¹⁵ C. Mitrache, *Furt și violare de domiciliu*, în R.D.P., nr. 1/1995, p.126;

¹⁶ Al. Boroș, *Drept penal. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p.186; M. Udriș, *Sinteze..., op.cit.*, 2020, p.293.

drept, într-un domiciliu, nu conține și această din urmă activitate, ca ceva de la sine înțeles, ca ceva inerent și de nedespărțit. Ca atare, în situația de mai sus ar fi un concurs real de infracțiuni¹⁷.

O teză similară, a existenței unui concurs real de infracțiuni, și anume când una dintre infracțiuni a fost comisă pentru săvârșirea altei infracțiuni, a susținut și un alt autor, combătând ideea existenței unei infracțiuni complexe în cazul furtului prin efracție și violării de domiciliu; or, în cazul violării de domiciliu, aceasta apare a fi comisă pentru a crea condițiile furtului prin efracție, ca atare, constituie un mod de a înlesni furtul prin efracție și, deci, nu poate fi vorba decât de un concurs de infracțiuni, iar nu de o infracțiune unică complexă.

Alți autori au susținut că este vorba de o complexitate legală. După cum se știe, infracțiunea complexă este o formă a unității legale de infracțiune, o creație a legiuitorului care, din considerente de politică penală și față de legătura foarte strânsă existentă între anumite infracțiuni, reunește mai multe infracțiuni într-o singură infracțiune.

Esențial pentru infracțiunea complexă este, așadar, cuprinderea în conținutul său, ca element sau ca circumstanță agravantă, de acțiuni sau inacțiuni care constituie, prin ele însele, o faptă prevăzută de legea penală. Această construcție o realizează legiuitorul din momentul incriminării faptei și nu poate fi creată pe cale judiciară¹⁸.

Un alt autor¹⁹ a susținut că violarea de domiciliu nu se absoarbe nici natural, nici legal în infracțiunea de furt prin efracție, aceste infracțiuni păstrându-și autonomia.

Apoi, alt autor²⁰ a susținut, de asemenea, că poate exista o infracțiune complexă, în cazul infracțiunii de furt calificat, dar numai când este vorba de furtul săvârșit prin acte de violență asupra încuietorilor, legăturilor sau a oricărui dispozitiv de închidere (furt și distrugere). În afara acestui caz, care prin voința legiuitorului constituie o infracțiune complexă (complexitate legală), orice activitate infracțională care apare în raportul de la cauză la efect cu infracțiunea de furt constituie un concurs real de infracțiuni, iar activitățile se găsesc în raport de conexitate.

În practica judiciară s-a considerat, pe bună dreptate, că fapta aceluia care a pătruns prin escaladarea ferestrei, într-o cameră a unui internat, încercând să aibă raport sexual cu una dintre elevele care locuia în acea încăpere constituie atât tentativă la infracțiunea de viol, cât și violare

¹⁷ C. Mitrache, *Furt și violare de domiciliu*, în R.D.P., nr. 1/1995, p.126;

¹⁸ I. Dobrinescu, *Reglementarea infracțiuni complexe în Codul penal*, în R.R.D. nr.7/1969, p.23;

¹⁹ S. Cristea, *Furt prin efracție și violare de domiciliu*, în R.D.P. nr. 4/1997, p.92 și urm;

²⁰ C. Duvac, *Violare de domiciliu și furt calificat*, în R.D.P. nr.4/1998, p.89.

de domiciliu²¹.

În literatura juridică și practica judiciară mai veche s-a susținut, uneori, că în cazul conexității etiologice, datorită raporturilor ce unesc cele două infracțiuni, infracțiunea scop și infracțiunea mijloc are loc o absorbție, care transformă pluralitatea de infracțiuni într-o unitate infracțională, de tipul infracțiunii complexe, cu condiția ca infracțiunea mijloc să fie mai ușoară decât infracțiunea scop. În acest sens, unii autori²², referindu-se chiar la situațiile în discuție, consideră că „sunt complexe toate infracțiunile comise prin pătrunderea în casă străină, adică prin violare de domiciliu, ca de exemplu omorul, punerea de foc, furt, viol, tâlhărie etc., comise prin pătrundere în casă străină. În acest caz, violarea de domiciliu ar fi o infracțiune instrument tipică, servind ca simplu instrument, constituind antecedenta infracțiunii ce se comite după pătrunderea în domiciliul străin; în toate aceste cazuri ea se absoarbe în infracțiunea scop (omor, incendiere, viol, furt, tâlhărie). „Infracțiunea scop absoarbe infracțiunea sau infracțiunile instrument, dând complexității firma sa, numele său”.

Așa, de pildă, în cazul în care furtul a fost comis prin efracție, escaladare ori prin folosirea fără drept a unei chei adevărate sau a unei chei mincinoase, s-a reținut o singură infracțiune, și anume cea de furt calificat, care ar fi absorbit în mod natural infracțiunea de violare de domiciliu²³.

Această teză, potrivit căreia, în cazul conexității etiologice infracțiunea mijloc ar fi absorbită, în mod natural, de infracțiunea scop a fost combătută chiar înainte de punerea în aplicare a Codului penal în vigoare²⁴.

S-a argumentat că există concurs de infracțiuni²⁵, atâta vreme cât inculpatul a săvârșit una dintre cele două fapte componente ale infracțiunii continuate de furt prin sustragerea unor păsări din curtea locuinței persoanei vătămate, unde pătrunsese în timpul nopții pe poarta neasigurată, iar pe cea de-a doua prin însușirea unor bunuri dintr-o magazie, a cărei ușă a distrus-o cu un târnăcop. Ar fi greșit a se considera că violarea de domiciliu s-a absorbit în infracțiunea de furt prin efracție.

²¹ Trib. Jud. Brăila, dec.pen., nr.244/1981, în R.R.D., nr.1/1983, p.59;

²² Tr. Pop, *Drept penal comparat, Partea generală*, vol. II, Ed. Institutului de Arte Grafice Ardealul, Cluj, 1923, p.607; Tr. Pop, *Codul penal Carol al II-lea adnotat*, vol. III, Editura Librăriei SOCEC & Co S.A., București, 1937, p.437;

²³ C.A. Constanța, dec.pen.nr.531/2002, în T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș, *Codul penal și legile penale speciale*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p.338;

²⁴ V. Papadopol, *Considerații cu privire la încadrarea juridică a faptelor de violare de domiciliu comise în vederea săvârșirii altor infracțiuni*, în R.R.D. nr.9/1975, p.29;

²⁵ T. Toader, A. Stoica, N. Cristuș, *op.cit.*, p.339.

De asemenea, în practica judiciară²⁶ s-a decis că fapta inculpatului de a pătrunde, *fără drept*, în domiciliul unei persoane și de a săvârși în aceste împrejurări un furt simplu sau calificat constituie infracțiunea de violare de domiciliu în concurs cu infracțiunea de furt sau, după caz, furt calificat (ori chiar tâlhărie). Există concurs de infracțiuni²⁷ chiar dacă una dintre fapte (în cauză fiind vorba de infracțiunea de violare de domiciliu) a fost comisă pentru săvârșirea sau ascunderea altei fapte penale.

În concluzie, analizând diferitele argumente care s-au adus în această discuție, referitoare la atingerea vieții intime prin săvârșirea infracțiunii de violare de domiciliu și furt calificat, ni se par mai convingătoare cele care tind să nege existența complexității legale sau naturale în cazul furtului prin efracție ori escaladare precedată de pătrunderea, *fără drept*, într-un domiciliu.

- În ceea ce privește săvârșirea infracțiunii într-una dintre modalitățile agravate, prevăzute în alin. (2) al art. 224 din Codul penal, și anume, *de o persoană înarmată*, în legătură cu această agravantă, în doctrină s-au exprimat două opinii: într-o primă opinie²⁸ s-a susținut că, pentru a opera această agravantă, nu este necesar ca autorul să poarte arma în mod vizibil, astfel încât să influențeze victima și să-i inspire o temere mai mare, fiind suficient să aibă arma asupra sa (ceea ce sporește încrederea și îndrăzneala făptuitorului).

Într-o altă opinie²⁹ s-a afirmat că arma pe care o poartă făptuitorul trebuie să fie la vedere, justificând că aceasta poate influența nu numai pe cel care folosește locuința, ci pe oricine care ar putea interveni să restabilească realitatea raportului juridic încălcat. Numai prin această purtare la vedere a armei s-ar agrava infracțiunea de violare de domiciliu sau o altă infracțiune.

Fapta inculpatului care pătrunde, *fără drept*, într-o locuință și se folosește în activitatea sa infracțională de un cuțit constituie infracțiunea de violare de domiciliu săvârșită în forma agravată prevăzută (*de către o persoană înarmată*), deoarece potrivit codului sunt asimilate armelor orice alte obiecte care au fost folosite, ca atare, la comiterea agresiunii³⁰. În speță, inculpatul nu numai că a mers înarmat cu cuțitul, dar l-a și folosit în activitatea sa agresivă, astfel că, în mod corect, a

²⁶ *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1976*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p.340;

²⁷ Decizia Secției penale nr. 569 din 4 aprilie 1978, în *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1978*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 324;

²⁸ V. Dongoroz, *Explicații teoretice ale Codului penal*, vol.III, *op.cit.*, p.292;

²⁹ A. Filipaș, *op.cit.*, p.250;

³⁰ Decizia Secției penale nr.1435 din 11 iulie 1979, în *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1979*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p.414.

considerat instanța de fond că fapta a fost comisă în condițiile agravante prevăzute în art.224 alin.2 din C.pen.

Practica judiciară promovează prima teză (opinie), pe care și noi o împărtășim. Într-adevăr, cerința legii este satisfăcută atât atunci când inculpatul poartă arma în mod vizibil, pentru a inspira teamă celor din jur, dar și atunci când arma este ascunsă, deoarece și în acest caz pericolul faptei este mai mare decât în situația în care inculpatul nu ar avea arme asupra sa, deoarece, știindu-se înarmat, el va acționa cu o mai mare îndrăzneală și mai motivat decât altfel³¹.

Ca atare, pentru a opera această agravantă, nu este necesar ca autorul să poarte arma în mod vizibil, astfel încât să influențeze victima și să-i inspire o temere mai mare, fiind suficient să aibă arma asupra sa, această împrejurare dându-i inculpatului un curaj mai mare. Nu este relevant dacă făptuitorul a făcut sau nu uz de armă; dacă persoana înarmată săvârșește acte de amenințare, ea va răspunde pentru un concurs de infracțiuni (infracțiune de violare de domiciliu în forma agravată și infracțiunea de amenințare).

Dat fiind specificul acestei infracțiuni, al cărui obiect material ar putea fi supus unor violențe îndreptate fie asupra persoanelor, fie asupra bunurilor, varianta agravanta care prevede săvârșirea infracțiunii de către o persoană înarmată va subzista în cazul persoanei înarmate, în sensul art. 151. alin. (2) din Codul penal din 1968 [cu corespondent în art. 179 alin. (2) C.pen. în vigoare], fie că aceasta a întrebuițat obiectul asimilat armei pentru a ataca persoanele ori numai bunurile din domiciliu³².

De asemenea, observăm că agravanta în discuție nu presupune folosirea obiectului asimilat armei numai împotriva persoanei care folosește locuința sau numai asupra bunurilor acesteia; ea subzistă și dacă atacul s-a îndreptat asupra altor persoane aflate în domiciliu sau asupra altor bunuri din locuință decât cele ale persoanei care folosește locuința³³.

O altă infracțiune în legătură cu locuința, prin care se ocrotește viața privată a unei

³¹ G. Antoniu, comentariu în *Codul penal comentat și adnotat, Partea specială*, Ed. Politică, București, 1976, p.167; M. Basarab, L. Moldovan, V. Suian, *Drept penal*, vol. I, Cluj, 1985, p. 116; O. Loghin, T. Toader, *Drept penal român, Partea specială*, Ed. Șansa, București, 1994, pp.129-130;

³² C. Mitrache, comentariu în G. Antoniu, C. Bulai., *Practica judiciară penală*, vol. II, Ed. Academiei, București, 1990 p.275; R. M. Stănoiu, comentariu în G. Antoniu, C. Bulai, *Practica judiciară penală*, vol. III, *Partea specială*, Ed. Academiei, București, 1992, p.86;

³³ D. Ciuncan, *Folosirea armei la săvârșirea infracțiunii de violare de domiciliu*, în R.D.P. nr.2/1996, p.25.

persoane, și care este analizată în cuprinsul tezei este *violarea sediului profesional*³⁴. Această faptă este incriminată în art. 225 din Codul penal.

Codul penal incriminează în art. 225 alin. (1) o faptă nouă și anume *fapta de violare a sediului profesional, adică* de pătrundere, fără drept, în sediile autorităților publice centrale și locale, ale instituțiilor publice, ale partidelor sau în locul unde o persoană fizică sau juridică își desfășoară activitatea, ori refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite. Pedepsa este închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amenda. Alin. (2) al art.225 C.pen. prevede că, în cazul în care fapta este săvârșită de o persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosirea de calități mincinoase, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda³⁵.

Introducerea acestei noi incriminări înseamnă o lărgire simțitoare a sferei de aplicare a textului, cu importante implicații teoretice și legislative. O primă direcție de amplificare a textului este cea în legătură cu sediul³⁶ autorităților centrale și locale sau al instituțiilor publice. A doua direcție în care textul realizează o lărgire la fel de discutabilă a incriminării este aceea a ocrotirii sediului unui partid politic, adică sediul unei asociații private de persoane, care se reunesc pentru realizarea unor scopuri legitime și care închiriază sau cumpără un sediu din fondurile de care dispun, pentru a-și putea desfășura activitatea. A treia direcție de lărgire a sferei de aplicare a textului la care ne referim are în vedere *ocrotirea sediului unde o persoană fizică sau juridică desfășoară o activitate cu scopul obținerii unor profituri*. Este vorba de ocrotirea unor locuri unde se desfășoară o activitate cu caracter patrimonial, în interesul persoanei fizice sau juridice. Aceste aspecte sunt tratate, pe larg, în subcapitolul intitulat *Concept și caracterizare*, subcapitol în care mai sunt abordate aspectele referitoare la protecția vieții private a salariaților la locul de muncă,

³⁴ A se vedea, pe larg: Al. Boroș, *Drept penal. Partea specială, ediția a 4-a*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 189; S. Bogdan, D. A. Șerban, *Drept penal. Partea Specială. Infrațiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 382; M. Udrioiu, *Sinteze de Drept penal, Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2020, p. 294; V. Cioclei, *Drept Penal. Partea specială I, Infrațiuni contra persoanei și infrațiuni contra patrimoniului*, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 255; T. Toader, *Drept penal român. Partea specială, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 240; ; V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea specială, vol. IV*, Ed. Academiei Române, București, 1972, p.663;

³⁵ *Noul Cod penal*, Legea nr. 286/2009, publicată în M.Of. nr. 510 din 2009, Ed. Universul Juridic, p.78 ;

³⁶ A se vedea V. Dobrinioiu, *Drept penal, Partea specială, vol.I*, Editura Lumina Lex, București, 2004, p.123.

abordări teoretice însoțite de numeroase cazuri din jurisprudența C.E.D.O.

Legiuitorul român a incriminat violarea sediului profesional ca faptă distinctă, dat fiind că, potrivit jurisprudenței Curții Europene, sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenția europeană.

Fapta este incriminată în aceleași modalități normative ca și violarea de domiciliu, cu diferența că este vorba despre *pătrunderea, fără drept, ori refuzul de a părăsi oricare din sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională*.

În continuare, infracțiunea de violarea sediului profesional este analizată sub aceeași formă ca și infracțiunea de violare de domiciliu, cele expuse cu privire la infracțiunea de violare de domiciliu fiind valabile și pentru infracțiunea de violarea sediului, profesional, fiind menționate numai unele aspecte care trebuie subliniate.

Legea penală română incriminează și **violarea vieții private**³⁷, infracțiune până de curând necunoscută legislației noastre penale, incriminare ce își regăsește sursa de inspirație în legislațiile mai multor state europene (a se vedea Capitolul III - drept comparat) și constă în atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea³⁸, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private (art. 226 alin. (1) C.pen.; divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private, către o altă persoană sau către public (art. 226 alin. (2) C.pen.; plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptei în primele două variante normative (art. 226 alin. (5) C.pen. De remarcat că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate în cazul modalităților normative prevăzute de art. 226 alin. (1) și

³⁷ A se vedea, pe larg: Al. Boroi, *Drept penal. Partea specială, ediția a 4-a*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 192; M. Udroi, *Sinteze de Drept penal, Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2020, p. 300; S. Bogdan, D. A. Șerban, *Drept penal. Partea Specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p.389; T. Toader, *Drept penal român. Partea specială, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 244 ; V. Cioclei, *Drept Penal. Partea specială I, Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 227;

³⁸ G. David, M. Jebelean, *Violarea vieții private în noul Cod penal (I)*, în „Caiete de drept penal” nr. 3/2012, p. 63.

(2) C.pen³⁹.

De asemenea, sunt prevăzute, în **mod explicit și limitativ**, cazurile când fapta săvârșită, de violare a vieții private, nu constituie infracțiune (art.226 alin. 4 din C.pen.). Astfel, nu constituie infracțiune fapta săvârșită de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată, întâlnire în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, dacă justifică un interes legitim; dacă persoana vătămată a acționat explicit cu intenția de a fi văzută ori auzită de făptuitor; dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni și dacă surprinde fapte de interes public, care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate. Așadar, folosirea mijloacelor de interceptare este permisă, cu respectarea condițiilor de fond și formă prevăzute de lege⁴⁰.

În cuprinsul tezei sunt analizate opiniile contradictorii din doctrină cu privire la anumite aspecte legate de violarea vieții private, precum și o serie de aspecte “*controversate*”, lacune legislative care vor genera probleme în practica judiciară.

În ceea ce privește existența *obiectul material al infracțiunii*, în doctrină s-au conturat două opinii: unii autori susțin⁴¹ că, în principiu, infracțiunea nu are obiect material, întrucât prin incriminarea violării vieții private se apără un drept personal, cel la viața privată. În această viziune, aparatura de interceptare și materialele obținute cu acestea (fotografii, înregistrări de imagini video ori sunete etc.) nu constituie obiect material al infracțiunii, întrucât ele reprezintă mijloace care au servit la săvârșirea infracțiunii și produsul acestor mijloace. Sunt bunuri cu ajutorul cărora se săvârșește delictul și care fac obiectul măsurii de siguranță a confiscării speciale.

Alți autori⁴² susțin că obiectul material este reprezentat de entitatea materială, de suportul

³⁹ N. Neagu în V. Dobrinou, I. Pascu ș. a., *Noul Cod penal comentat*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 202;

⁴⁰ G. Diaconescu, C. Duvac, *Tratat de drept penal, Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 163;

⁴¹ A se vedea, în acest sens, V. Cioclei, *Drept Penal. Partea specială I, Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 228; P. Dungan, T. Medeanu, V. Pasca, *Manual de drept penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, vol. I, p. 250; G. David, M. Jebelean, *Violarea vieții private în noul Cod penal (I)*, în „Caiete de drept penal” nr. 3/2012, p. 63; A. Mureșan, *Violarea vieții private în noul Cod penal (II)*, în „Caiete de drept penal” nr. 3/2012, p. 78;

⁴² G. Antoniu, T. Toader și colab., *Explicațiile noului Cod penal*, volumul III, Editura Universul Juridic, București, 2015, p.323.

de hârtie, magnetic ori digital, pe care se fixează, se înregistrează, se copiază datele filmate, ascultate, înregistrate (cu privire la aspecte ale vieții private a persoanei, acesta poate fi, spre exemplu, cheia USB, caseta video sau audio, CD-ul etc.). Sub acest aspect avem unele rezerve.

Se știe că obiectul material al unei infracțiuni este reprezentat de entitatea fizică împotriva căreia se orientează acțiunea ce desemnează elementul material al faptei, fiind întâlnit numai la acele infracțiuni la care valoarea socială ocrotită prin norma penală îmbracă un aspect material, concret. Or, credem că, cel puțin în varianta tip a infracțiunii de violare a vieții private, valoarea socială ocrotită, intimitatea individului – are un aspect imaterial, faptele de fotografiere, înregistrare de imagini sau convorbiri vătămând un drept subiectiv, care nu se concretizează într-o entitate fizică. Fotografiile, casetele audio sau video etc. care conțin imaginile sau sunetele victimei constituie în realitate bunuri rezultate prin săvârșirea infracțiunii, deci produsul infracțional, conform art. 112 alin. (1) lit. a) din C.pen., și nu obiectul material al acesteia.

Totuși, obiect material întâlnim în cazul variantei incriminate în art. 226 alin. (2) din C.pen. În acest caz, faptele de divulgare, difuzare, prezentare sau transmitere vizează imaginile sau convorbirile înregistrate, fără drept, de făptuitor, ceea ce constituie tocmai expresia concretă, fizică, a intimității subiectului pasiv.

De asemenea, remarcăm că obiectul material lipsește și în varianta asimilată a infracțiunii, reglementată în art. 226 alin. (5) din C.pen. După cum s-a subliniat în doctrină⁴³, mijloacele tehnice de înregistrare audio sau video, plasate și folosite în scopul comiterii faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (2) sunt bunuri cu ajutorul cărora se săvârșește delictul, astfel că vor fi supuse confiscării speciale.

Alte controverse pe care le întâlnim în cuprinsul analizei elementul material al infracțiunii se referă la ipoteza atingerii aduse, fără drept, vieții private a unei persoane fizice aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta, realizată prin următoarele mijloace: fotografiere, captare, înregistrare de imagini.

După cum am arătat, oricare dintre aceste operațiuni trebuie să privească o persoană aflată într-o locuință, încăpere sau dependență ținând de acestea.

⁴³ A se vedea V. Dobrinou, N. Neagu, *Drept penal, Partea specială*, Editura Universul Juridic, București, 2014., p. 176.

În legătura cu aceasta, observăm că în definirea locuinței, încăperii și dependenței se manifestă tentația de a împrumuta semnificația ce se atribuie acestor termeni cu ocazia analizei infracțiunii de violare de domiciliu (art. 224 din C.pen.) - secțiunea 1 din acest capitol analizat.

După părerea noastră, numai noțiunea de locuință are același înțeles în cazul ambelor infracțiuni. Din contră, ni se pare că noțiunile de „încăpere” și „dependință” trebuie să primească o accepțiune autonomă, parțial diferită, în cazul violării vieții private. În sprijinul acestui punct de vedere s-ar putea aduce argumentul că, prin violarea de domiciliu, legiuitorul a înțeles să sancționeze încălcarea libertății persoanei, sub aspectul vieții sale domestice⁴⁴.

Din contră, prin incriminarea faptelor de violare a vieții private s-a urmărit protecția vieții private în sens restrâns, adică a intimității (a se vedea conceptul de viața privată –cap I). Or, viața privată a unei persoane nu se manifestă exclusiv în spațiul său domestic, ci și în alte locuri în care oricine se așteaptă, în mod rezonabil, să nu fie văzut de alții. Cele arătate nu duc însă la concluzia că legiuitorul nostru penalist a intenționat să lase nesancționată penal, spre exemplu, filmarea unei persoane aflate într-o toaletă publică, deși – limitându-ne la definițiile folosite în cazul violării de domiciliu – un asemenea loc nu ar constitui nici locuință, nici încăpere și nici dependență ținând de acestea.

Încăperea desemnează un spațiu închis din toate părțile. Noțiunea nu se limitează doar la părțile din construcții care sunt destinate și sunt folosite efectiv spre a locui (ca în cazul violării de domiciliu), ci vizează orice spațiu închis în care persoana își poate exprima viața privată. De aici rezultă faptul că nu prezintă importanță dacă respectiva încăpere este destinată sau nu spre a fi locuită și, cu atât mai puțin, dacă este efectiv locuită sau nu de cineva. Așa, de pildă, constituie o încăpere, în sensul art. 226 din C.pen., și biroul de la locul de muncă sau spațiul închis al unui studio foto, unde o femeie pozează nud pentru un fotograf profesionist. Dacă un terț înregistrează imagini, fără drept, din acea încăpere, fapta sa constituie infracțiune⁴⁵.

În legătură cu dependențele, acestea reprezintă spații, accesorii menite a completa, a ajuta la întrebuințarea unui spațiu principal. Ele sunt conexe fie locuinței, fie încăperii, fiindcă formularea din art. 226 C.pen. este „locuință sau încăpere *ori* dependență ținând de aceasta”. Poate fi vorba, spre exemplu, de pivniță, bucătărie de vară, spălătorie, care sunt accesorii ale locuinței,

⁴⁴ S. Bogdan, D. A. Șerban, *Drept penal. Partea Specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 288;

⁴⁵ A se vedea, S. Bogdan, D. A. Șerban, *op.cit.*, p. 277.

dar și, de exemplu, de vestiarul sau toaleta unei săli de sport, ca dependențe ale unei încăperi. Astfel, apreciem că are caracter penal fotografierea, fără drept, a unei persoane într-o postură indecentă, în timp ce își schimbă hainele în vestiarul sălii de sport.

Tot astfel, în doctrină⁴⁶ s-a subliniat și faptul că, deși legea nu prevede, protecția se extinde și asupra locului împrejmuit ținând de locuința victimei. Exprimăm rezerve asupra acestui punct de vedere, întrucât – în opinia noastră – o asemenea ipoteză nu este cuprinsă în norma de incriminare. Dacă legiuitorul nostru ar fi dorit să menționeze și locul împrejmuit, ar fi făcut-o în mod expres, ca și în cazul violării de domiciliu.

În legătură cu aceasta, ni se pare însă univoc că opțiunea legiuitorului este criticabilă, din moment ce, spre exemplu, viața privată a unei persoane este atinsă în egală măsură și atunci când aceasta este filmată, fără drept, și în curtea proprie, nu numai în casă. Spațiul privat al persoanei nu se termină la ușa casei sale. De altfel, nu sesizăm motivul pentru care fapta de a pătrunde, fără drept, într-un loc împrejmuit ținând de locuința persoanei, chiar în lipsa acesteia, constituie infracțiune (violare de domiciliu), dar filmarea unei persoane într-un asemenea spațiu nu are caracter penal.

În concluzie, asupra acestei chestiuni, arătăm că decizia de a lăsa în afara incriminării intruziunile abuzive în viața privată a persoanei, prin fotografierea sau înregistrarea imaginilor acestuia în „locul împrejmuit” ținând de locuință, va genera probleme în practica judiciară. În legătură cu aceasta ne întrebăm cum va fi apreciată de către instanțele de judecată fapta de a fotografia de pe stradă o persoană aflată în balconul apartamentului său ? Balconul este o dependență a locuinței, dar – fiind în general un spațiu semideschis, asemănător din această perspectivă curții unei case – nu s-ar putea susține și că nu a fost în intenția legiuitorului să acorde protecție penală vieții private a persoanei aflate în acest loc? În aceste condiții, de ce ar fi avantajat locatarul unui bloc față de posesorul unei case la țară?

Cu toate acestea, socotim noi, deși nu realizează conținutul infracțiunii de violare a vieții private, fotografierea sau filmarea, fără drept, a unei persoane situate într-un loc împrejmuit ținând de locuință ar putea constitui infracțiune de hărțuire, în sensul art. 208 din C.pen. – , sub condiția să fie repetate (hărțuirea fiind o infracțiune de obicei) și să cauzeze victimei o stare de temere. Astfel, amintim că, în forma tip, hărțuirea constă în fapta celui care, în mod repetat, urmărește,

⁴⁶ A se vedea V. Dobrinoiu, N. Neagu, *op. cit.*, p. 176.

fără drept sau fără un interes legitim o persoană ori îi supraveghează locuința, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către aceasta, cauzându-i astfel o stare de temere.

Tot în doctrină⁴⁷ s-a observat că simpla fotografiere sau filmare a unei locuințe sau încăperi private nu constituie infracțiune, fiind necesar ca acțiunea să se desfășoare asupra unei persoane aflate într-unul dintre aceste spații.

S-a susținut și punctul de vedere contrar, considerându-se că există infracțiune și atunci când imaginile vizează doar obiecte, dar strâns legate de persoana care reclamă încălcarea dreptului la viață privată⁴⁸.

Din cele de mai sus, susținem valabilitatea primei opinii.

Ne întrebăm, însă, dacă în sfera vieții private nu s-ar impune o incriminare mai largă, care să acopere și alte ipoteze în care dreptul la viață privată este violat, cum ar fi, de pildă, fapta de a înregistra imagini din locuința victimei, în lipsa acesteia, prin filmarea unor obiecte de uz personal care-i denotă orientarea homosexuală. În prezent, după cum se știe, o atare faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii analizate, cu toate că lezează, în mod evident, viața privată a persoanei.

De aici, s-ar putea susține că suspectul va răspunde pentru infracțiunea de violare de domiciliu, dar acest argument nu funcționează în toate cazurile. Spre exemplu, atunci când, cu acordul telefonic al victimei, care este plecată din localitate, un vecin sparge ușa locuinței acesteia spre a opri apa care, din neglijență, fusese lăsată să curgă și risca să producă o inundație; dacă vecinul, mânat de curiozitate, va depăși acordul victimei și îi va filma dormitorul, fapta nu va fi nici violare de domiciliu și nici violare a vieții private⁴⁹.

În cazul înfățișat, propunem, *de lege ferenda*, ca norma de incriminare analizată să fie regândită, astfel încât să acopere și ipoteza înregistrării, fără drept, de imagini dintr-o locuință, încăpere sau dependență folosită de o persoană, chiar în lipsa acesteia, dacă aduce atingere vieții sale private.

O altă controversă pe care o întâlnim se referă la dispozițiile art. 226 alin. (2) din C.pen., text de lege care, din punctul nostru de vedere este incomplet, întrucât incriminează divulgarea

⁴⁷ A se vedea V. Dobrinou, N. Neagu, *op. cit.*, p. 176;

⁴⁸ A se vedea G. David, M. Jebelean, *op. cit.*, p. 64;

⁴⁹ R. Slăvoiu, *Infracțiunea de violarea vieții private – O nouitate în legislația penală din România, în „Dreptul”, nr. 10/2013, p. 89.*

unor informații privitoare la viața privată a victimei numai dacă obținerea lor s-a realizat pe căi ilicite, deși pericolul subzistă și atunci când făptuitorul a aflat respectivele aspecte în mod legal, dar, fără drept, le aduce la cunoștința publicului.

Considerăm regretabilă o asemenea omisiune a legiuitorului. Nu credem că s-ar putea susține, cu argumente pertinente, că înregistrarea, fără drept, de imagini sau convorbiri private ambientale aduce atingere intimității, dar că difuzarea către public, fără drept, a unor imagini obținute în mod legal nu ar produce același efect.

Ce diferență este, spre exemplu, între situația în care un eveniment privat (de pildă, o onomastică, un botez) este filmat, fără drept, de un intrus, pe fereastra locuinței, și apoi difuzat către public, și situația în care unul dintre participanți, cu consimțământul celorlalți, filmează cu telefonul mobil și apoi, deși nu are niciun acord în acest sens, publică înregistrarea pe internet?

Problema se pune în aceeași termeni și în cazul divulgării, fără drept, a convorbirilor ambientale înregistrate în mod legal. Apreciem că neincriminarea acestor fapte reprezintă o lacună importantă în sistemul de protecție a intimității individului, fiind evident că ele pot aduce prejudicii însemnate vieții private.

De altfel, credem că este greu de explicat motivul pentru care Codul penal incriminează înregistrarea audio a unei conversații de către unul dintre participanți, fără acordul celuilalt și fără un interes legitim în acest sens, dar lasă în afara incriminării divulgarea, fără drept, a conținutului unei asemenea convorbiri, dacă ea a fost legal înregistrată⁵⁰.

Pentru aceste argumente, propunem – *de lege ferenda* – completarea art. 226 alin. (2) C.pen. astfel: „divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, către o altă persoană sau către public, a sunetelor, convorbirilor sau imaginilor prevăzute în alin. (1), *obținute cu sau fără drept*, se pedepsește [...]”.

Infrațiunea de ***divulgarea secretului profesional***⁵¹ este prevăzută la art. 227 din Codul

⁵⁰ P. Dungan, T. Medeanu, V. Pasca, *Drept penal. Partea specială, volumul I*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 255;

⁵¹ A se vedea, pe larg: M. Udrioiu, *Sinteze de Drept penal, Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2020, p. 317; Al. Boroi, *Drept penal. Partea specială, ediția a 4-a*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 198; T. Toader, *Drept penal român. Partea specială, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 247; V. Cioclei, *Drept Penal. Partea specială I, Infrațiuni contra persoanei și infrațiuni contra patrimoniului*, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 231; S. Bogdan, D. A. Șerban, *Drept penal. Partea Specială. Infrațiuni contra persoanei și contra*

penal, potrivit căruia aceasta constă în divulgarea, fără drept, a unor date sau informații *privind viața privată a unei persoane*, de natură să aducă un prejudiciu unei persoane, de către acela care a luat cunoștință despre acestea în virtutea profesiei ori funcției și care are obligația păstrării confidențialității cu privire la aceste date.

Secretul profesional este obligația ce incumbă persoanelor care au cunoscut date sau informații privind viața privată a unei persoane, în exercițiul profesiei sau funcției, de a nu le divulga. Aceste persoane pot invoca secretul profesional și din perspectiva altei valențe ale sale, ca un veritabil drept la tăcere în privința secretului profesional, în condițiile legii.

În aceste condiții, jurisprudența instanțelor naționale și europene pune în lumină faptul că noțiunea de viața privată a persoanei este într-o continuă evoluție și conține, astăzi, atât aspecte tradiționale precum dreptul la imagine, starea civilă a persoanei, identitatea, sănătatea, religia, integritatea sa fizică și morală, viața sentimentală, dar și aspecte actuale, legate de percepții noi în viața socială, privitoare la dezvoltarea mijloacelor de comunicare: interceptări telefonice sau ale corespondenței electronice, utilizarea bazelor de date personale informatizate etc.

Așa cum se observă, această incriminare are în vedere faptele care aduc atingere libertății persoanei de a încredința secretele sale anumitor profesioniști sau de a i se păstra secretele care ar putea să ajungă la cunoștința acelor profesioniști în virtutea funcției sau profesiei pe care o exercită.

Dacă n-ar exista obligația păstrării secretului profesional, persoana nevoită să facă apel la diferiți profesioniști sau funcționari s-ar vedea expusă riscului unor consecințe neconvenabile, ca urmare a indiscreției acestora⁵².

Pentru a evita un asemenea risc, ar fi posibil ca unele persoane să renunțe la sprijinul acestor profesioniști, ceea ce ar duce la grave perturbări nu numai în activitatea unor servicii de o importanță necontestată, dar și în relațiile sociale.

Pe baza analizei realizate am concluzionat că legiuitorul actual a restrâns sfera de aplicare a infracțiunii de divulgare a secretului profesional, aceasta urmând să se aplice nu la toate secretele profesionale, ci numai cu privire la datele sau informațiile privind viața privată a unei persoane de către cel ținut să păstreze secretul.

Înfăptuirii justiției, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 404;

⁵² V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale codului penal român*, vol.III, Ed. Academiei, București, 1971, p.339.

Nu trebuie să se confunde acest concept de date și informații din art. 227 din Codul penal, care are o *sferă restrânsă privind viața privată* a unei persoane, cu datele informatice, în general, care este un concept mult mai larg, referindu-se la orice cunoștințe despre evenimente sau lumea înconjurătoare⁵³. Datorită faptului că trăim în societatea informației, toate serviciile publice sau private sunt dotate acum cu sisteme informatice care colectează, procesează și transmit date informatice. „Dată informatică” sau dată în formă electronică este orice simbol sau semn care este într-o formă ce poate fi stocată digital⁵⁴. Pentru Schjolberg și Ghernaouti-Hélie⁵⁵ „date informatice” (*computer data*) înseamnă orice reprezentare de fapte, informații sau concepte într-o formă potrivită pentru procesare într-un sistem informatic, incluzând un program în legătură cu exercitarea.

Datele și informațiile pot să se refere la situații, întâmplări, manifestări ale persoanei. Pentru existența situației premisă se cere ca datele, prin natura lor sau prin voința celui care le furnizează, să aibă caracter confidențial. Caracterul confidențial al acestor date este înlăturat cu voia celui la care se referă aceste date. Textul de lege nu precizează în ce mod i-au fost încredințate unei persoane aceste date și informații cu caracter confidențial, ci numai că făptuitorul a luat la cunoștință de ele în virtutea profesiei sau funcției; aceasta înseamnă că încredințarea se poate face prin orice mijloace, verbal sau în scris, și prin orice tip de comunicații (clasice sau electronice).

Prin “date și informații cu privire la viața privată” trebuie să se înțeleagă orice fel de fapte, împrejurări, manifestări etc. legate de viața personală a cuiva (cu caracter intim ori patrimonial) și care, prin natura lor sau prin voința persoanei, nu trebuie cunoscute și de alte persoane. Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate, dacă făptuitorul a luat la cunoștință de aceste date în afara profesiei sau funcției, fapta nu va constitui infracțiunea de divulgare a secretului profesional⁵⁶. Aceasta înseamnă că, în cazul în care divulgarea privește date de altă natură, informații nepublice, secrete de stat (informații clasificate potrivit legii) sau secrete de serviciu, nu se va reține comiterea infracțiunii de divulgare a secretului profesional, ci comiterea infracțiunii de divulgare a

⁵³ A se vedea în acest sens, V. Dongoroz, *op.cit.*, p.341; O. Predescu, A. Hărăstășanu, *Drept penal, Partea specială*, Ediția a II a revizuită, Ed. Omnia Uni S.A.S.T., Brașov, 2007, p.106;

⁵⁴ Vezi și definiția din Legea nr. 455 din 18 iulie 2001 privind semnătura electronică, Art. 4: *date în formă electronică sunt reprezentări ale informației într-o formă convențională adecvată creării, prelucrării, trimiterii, primirii sau stocării acesteia prin mijloace electronice;*

⁵⁵ S. Schjolberg și S. Ghernaouti-Hélie, *A Global Protocol on Cybersecurity and Cybercrime* (2009), pe www.cybercrimelaw.net;

⁵⁶ O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 158.

informațiilor secrete de stat (art. 303 C.pen), respectiv a infracțiunii de divulgare a informațiilor secrete de serviciu sau nepublice (art. 304 Cod pen.).

În **capitolul III** al tezei prezentăm, pe larg, reglementările în materie din *alte sisteme de drept* conferind tezei, sub acest aspect, un veritabil caracter de drept comparat. Sunt, astfel, examinate reglementările din dreptul penal al unor țări ca Franța, Spania, Belgia, Italia, Germania, SUA, Anglia, Republica Moldova etc.

În **capitolul IV** al lucrării sunt examinate unele dintre regulile procesuale specifice infracțiunilor contra vieții private, a căror cunoaștere, interpretare și aplicare corectă prezintă interes atât pentru destinatarii legii penale, cât și pentru organele judiciare ale statului nostru. În acest capitol sunt analizate implicațiile procesuale în legătură cu punerea în mișcare a acțiunii penale, cu competența, sistemul probator care se ridică în materia abordată, precum și punerea în executare a hotărârilor penale în cazul infracțiunilor contra vieții private.

Ultimul capitol este consacrat concluziilor și propunerilor de *lege ferenda*, exprimând idei și propuneri valoroase, de natură să contribuie la perfecționarea legislației penale în materia ocrotirii vieții private a persoanei.

Propunerile de *lege ferenda* le întrevădem a se desfășura pe *trei* direcții principale, și anume:

În *primul rând*, folosirea mai largă a forței de influențare a opiniei publice, atât în formele existente, cât și în *forme* noi, cum ar fi: punerea în discuție de către mass-media a necesității trimerii la organele de urmărire penală ori în fața instanței a acelor care au comis infracțiuni contra vieții private, crearea unor organe specializate, care să urmărească și să ia în discuție comportarea persoanelor cărora li s-a aplicat o pedeapsă, ca urmare a săvârșirii infracțiunilor contra vieții private, cu suspendarea executării ori care au fost eliberate condiționat.

De asemenea, capătă, sub acest aspect, un interes sporit studiile, sondajele, anchetele asupra opiniei publice, asupra gradului ei de sensibilitate la încălcările drepturilor vieții private.

În *al doilea rând*, reexaminarea *sistemului de sancțiuni* cuprinse în legea penală, în cazul infracțiunilor contra vieții private, prin înlocuirea pedepselor privative de libertate cu alte măsuri de influențare cu caracter penal.

În acest sens, remarcăm, în mod pozitiv, *reducerea limitelor* de pedeapsă la forma simplă și la cea agravată, iar acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate pentru ambele forme, spre deosebire de reglementarea anterioară, care prevedea, în art.

192 alin (3), că numai pentru fapta prevăzută în alin. (1) acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate la ***infrațiunea de violare de domiciliu***.

Cu toate acestea, la săvârșirea faptei de violare de domiciliu de către o *persoană înarmată, în timpul nopții ori prin folosirea de calități mincinoase* prezentând o gravitate mai mare, un atare nivel de sancționare n-ar putea justifica posibilitatea aplicării amenzii, indiferent de oricare alte circumstanțe.

De asemenea, s-ar putea incrimina și fapta aceluia care, pătrunzând licit într-un domiciliu, folosește această ocazie ca, pe ascuns, să-și însușească documente, înscrisuri, date, scrisori, care dezvăluie amănunte ale vieții intime ale persoanei, ale gândurilor și preocupărilor acesteia și pe care persoana vizată nu dorește să le dea publicității.

Asemenea fapte ar urma să fie mai grav sancționate, în măsura în care cel care obține pe această cale sunete, imagini, documente, secrete din viața intimă a unei persoane le dezvăluie și altor persoane ori le dă publicității, fără consimțământul celui în cauză.

Ni se pare că ar trebui sancționat mai grav acela care săvârșește asemenea fapte din dorința de profit, precum și acela care avea calitatea de funcționar.

În toate aceste cazuri ar urma să se dispună confiscarea înregistrărilor făcute și a aparatelor de înregistrare ori de ascultare.

Incriminarea faptei de ***violare a vieții private*** reprezintă, fără îndoială, o necesitate pentru România, nu numai prin prisma nevoilor de adaptare la legislația europeană, dar, mai ales, datorită exigențelor pe care societatea românească trebuie să și le imprime pentru a dobândi statutul de civilizație democratică, statut pe care și-l dorește. În definitiv, acesta nu este decât un pas – obligatoriu, dar nu și suficient – pentru ca societatea noastră să renunțe la preocuparea excesivă de a privi în *alte legislații străine*.

Sub acest aspect, ni se pare că legiuitorul nostru ar trebui să se preocupe mai îndeaproape de ocrotirea vieții private, cu atât mai mult cu cât în ultima perioadă de timp se pare că am învățat mai mult cum să ne introducem în viața privată a celorlalți și prea puțin cum să o respectăm. Așa cum am relevat în cuprinsul acestei teze de doctorat, în opinia noastră, dispozițiile art. 226 din C.pen. sunt perfectibile. De exemplu, ni se pare că textul art. 226 alin. (2) din C.pen. este incomplet, întrucât incriminează divulgarea unor informații privitoare la viața privată a victimei *numai* dacă obținerea lor s-a realizat pe căi ilicite, deși pericolul subzistă și atunci când făptuitorul a aflat respectivele aspecte în mod legal, dar, fără drept, le aduce la cunoștința publicului.

Din contră, considerăm că art. 226 alin. (5) din C.pen. incriminează o variantă asimilată a infracțiunii, și *nu* una agravată, plasarea de mijloace tehnice în scopul comiterii faptelor prevăzute în alin. (1)-(2) ale art. 226 din C.pen. fiind, în realitate, un act de pregătire, și nu unul de agravare a faptelor tip. În aceste condiții, ar fi fost poate de dorit, ca aspect de tehnică legislativă, să i se consacre un articol distinct în sistemul Codului penal.

Pe lângă aceasta, tot la infracțiunea contra vieții private, am mai menționat că încăperea desemnează un spațiu închis din toate părțile. Noțiunea nu se limitează doar la părțile din construcții care sunt destinate și sunt folosite efectiv spre a locui (ca în cazul violării de domiciliu), ci vizează *orice* spațiu închis în care persoana își poate exprima viața privată. De aici deducem că nu prezintă importanță dacă respectiva încăpere este destinată sau nu spre a fi locuită și, cu atât mai puțin, dacă este efectiv locuită sau nu de cineva. Așa, de pildă, constituie o încăpere, în sensul art. 226 din C.pen., și biroul de la locul de muncă sau spațiul închis al unui studio foto, unde o femeie pozează nud pentru un fotograf profesionist. Dacă un terț înregistrează imagini, fără drept, din acea încăpere, fapta sa constituie infracțiune.

În legătură cu dependențele, acestea reprezintă spații accesorii menite a completa, a ajuta la întreținerea unui spațiu principal. Ele sunt conexe fie locuinței, fie încăperii, fiindcă formularea din art. 226 C.pen. este „locuință sau încăpere *ori* dependență ținând de *aceasta* ”. Poate fi vorba, spre exemplu, de pivniță, bucătărie de vară, spălătorie, care sunt accesorii ale locuinței, dar și, de exemplu, de vestiarul sau toaleta unei săli de sport, ca dependențe ale unei încăperi. Astfel, apreciem că are caracter penal fotografierea, fără drept, a unei persoane într-o postură indecentă, în timp ce își schimbă hainele în vestiarul sălii de sport.

De asemenea, deși legea nu prevede, observăm că practica judiciară extinde protecția și *asupra locului împrejmuit* ținând de locuința victimei.

Sub acest aspect, s-a spus că, dacă legea ar fi dorit să menționeze și locul împrejmuit, ar fi făcut-o expres, ca în cazul violării de domiciliu. Ni se pare însă, fără dubiu, că opțiunea legiuitorului este criticabilă, din moment ce, spre exemplu, intimitatea persoanei este atinsă în egală măsură și atunci când aceasta este filmată, fără drept, și în curtea proprie, nu numai în casă. Spațiul privat al individului nu se termină la ușa casei sale. De altfel, nu sesizăm motivul pentru care fapta de a pătrunde, fără drept, într-un loc împrejmuit ținând de locuința persoanei, chiar în lipsa acesteia, constituie infracțiune (violare de domiciliu), dar filmarea unei persoane într-un asemenea spațiu *nu* are caracter penal.

Această decizie, de a lăsa în afara incriminării intruziunile abuzive în intimitatea individului, prin fotografierea sau înregistrarea imaginilor acestuia în „*locul împrejmuit*” ținând de locuință, va genera serioase probleme în practica judiciară.

În același timp, ni se pare că s-ar impune o *incriminare mai largă*, care să acopere și *alte ipoteze* în care dreptul la viață privată este violat. Spre exemplu, credem că aduce o vătămare vieții private și fapta de a înregistra imagini din locuința victimei, în lipsa acesteia, prin filmarea unor obiecte de uz personal, care-i denotă orientarea homosexuală. O atare faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii în discuție, cu toate că lezează, în mod evident, viața privată a individului. Or, *ubi eadem est ratio, eadem lex esse debet*. S-ar putea susține că făptuitorul va răspunde pentru violare de domiciliu, dar acest argument nu funcționează în toate cazurile. De pildă, atunci când, cu acordul telefonic al victimei, care este plecată din localitate, un vecin sparge ușa locuinței acesteia spre a opri apa care, din neglijență, fusese lăsată să curgă și risca să producă o inundație, dacă vecinul, mânat de curiozitate, va depăși acordul victimei și îi va filma dormitorul, fapta nu va fi nici violare de domiciliu și nici violare a vieții private.

În aceste condiții, propunem, *de lege ferenda*, ca norma de incriminare analizată să fie regândită, astfel încât să acopere și ipoteza înregistrării, fără drept, de imagini dintr-o locuință, încăpere sau dependență folosită de o persoană, chiar în lipsa acesteia, dacă aduce atingere vieții sale private.

De asemenea, ni se pare că s-ar impune și incriminarea unor fapte, cum ar fi *confeccionarea, importul, închirierea, deținerea, vânzarea sau utilizarea, fără drept, de aparate pentru interceptarea comunicațiilor sau aparate concepute să realizeze operațiuni de captare de la distanță, de sunete și imagini, ca și publicarea făcută în jurul acestor aparate*. Nu s-ar putea comite faptele de violare a vieții private decât dacă există (se confecționează, ori se utilizează, fără drept) asemenea aparate de interceptare a convorbirilor. Așadar, ar fi justificat ca legiuitorul să incrimineze asemenea fapte.

Am propune și incriminarea unor fapte specifice de spionaj informatic (infracțiunea de interceptare neautorizată). Așa, de pildă, făptuitorul care pune sub ascultare și supraveghează sistemele de transmitere de date la distanță, interceptând informații în curs de transmitere. Asemenea fapte aduc atingere gravă caracterului intim al comunicării între persoane, pe lângă

faptul că pot genera mari prejudicii prin divulgarea unor date interesând întreaga societate⁵⁷.

Tot astfel, s-ar impune incriminarea acțiunilor prin care se ajunge la obținerea prin mijloace ilicite (altele decât cele menționate anterior), precum și divulgarea, transferul, utilizarea fără drept a secretelor comerciale sau industriale, cu intenția de a cauza un prejudiciu economic persoanei, care avea dreptul la protecția secretului, și cu scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, un avantaj economic licit (infracțiunea de spionaj informatic).

Asemenea secrete ar putea fi divulgate nu numai de funcționarii din întreprinderi, dar și de persoanele care, provizoriu, lucrează cu o întreprindere determinată și care iau cunoștință de secretele acesteia (de exemplu, persoanele care efectuează controlul asupra gestiunii unei întreprinderi).

Considerăm de *lege ferenda*, pentru ocrotirea dreptului *persoanei la singurătate*, concomitent și a intimității persoanei, să se incrimineze pătrunderea ilicită în locuri private cu intenția de a asculta sau supraveghea o persoană, instalarea în locuri private de dispozitive de ascultare și fotografiere, instalarea de dispozitive pentru ascultarea de la distanță a convorbirilor. Este interesantă, sub acest aspect, experiența altor țări prin incriminarea faptelor de mai sus, ce aduc atingere dreptului persoanei la singurătate. O atare incriminare ar răspunde necesității de a împiedica folosirea mijloacelor audio-vizuale moderne, de interceptare de la distanță, spre a afla informații asupra actelor care se desfășoară în intimitatea unei persoane, adică într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de acestea, deci în locuri unde o persoană își desfășoară activitatea sa domestică, fără consimțământul persoanei care folosește aceste locuri sau fără permisiunea legii.

Pentru a nu se ajunge la o interpretare excesivă a textului, ar putea fi prevăzută o cauză de inexistență a infracțiunii atunci când este vorba de fotografierea sau filmarea din locuri publice a exteriorului unei clădiri cu destinația de locuință, reședință sau casă de vacanță, aparținând oricărei persoane.

Ar fi necesară, de asemenea, intervenția legiuitorului prin incriminarea unei noi fapte, și anume utilizarea sau divulgarea, în alte scopuri decât cel prevăzut de lege, a documentelor și informațiilor *cu caracter de secret profesional*, de către cel care le-a primit ori a luat cunoștință de ele în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu serviciul.

⁵⁷ G. Antoniu, *Infracțiuni în legătură cu folosirea calculatoarelor*, în *Studii de Drept Românesc* nr.3/1992, p.232.

În al treilea rând, se pune problema dacă nu cumva dispozițiile Codului penal în vigoare, deși ar putea să răspundă nevoilor de combatere a infracțiunilor contra vieții private a persoanei, *nu sunt aplicate corespunzător*, rămânând nefolosite posibilitățile pe care ele le oferă în această direcție.

Cu privire la acest aspect, se impun, de asemenea, studii, sondaje, analize susceptibile să aducă clarificări și să permită o evaluare corespunzătoare.

Deși evaluarea oficială, cantitativă și calitativă, a fenomenului infracțional are loc pe baza datelor pe care ni le oferă *criminalitatea judiciară* în domeniul analizat (numărul infractorilor condamnați definitiv), prezintă un tot mai mare interes pentru elaborarea strategiilor legate de prevenirea infracțiunii contra vieții private și de educare a cetățenilor, cunoașterea criminalității *reale* (adică a încălcărilor sferei vieții private, care se săvârșesc efectiv în societate, deci și cele care nu ajung să fie descoperite de organele de stat, iar cei vinovați să fie condamnați definitiv). Asemenea cercetări, deloc ușoare, ar putea oferi o imagine, dacă nu exactă, cel puțin aproximativă, a gradului în care este respectată viața privată în societatea noastră, pe baza acestor date mai complete putându-se întrevădea mai bine insuficiențele actualei reglementări și fundamenta, mai temeinic, propunerile de perfecționare.

Perfecționarea căilor de combatere a infracțiunilor contra vieții private mai implică și alte *premise importante*, cum ar fi: studierea într-un cadru instituțional propriu a *cauzelor* fenomenului infracțional, a dinamicii sale și a formelor sub care se înfățișează; folosirea, în mai mare măsură, a datelor statisticii judiciare (în modalitățile sub care este posibilă folosirea lor, modalități care se vor lărgi continuu); dezvoltarea cercetărilor de statistică judiciară, de penologie și de drept penitenciar; efectuarea de studii concrete, socio-juridice, mai numeroase asupra fenomenului, etc.

În ceea ce privește **Bibliografia**, am căutat să folosesc nu numai toate lucrările mai importante (monografii, studii, articole, adnotări, etc.) apărute în țară, dar și lucrările de specialitate mai reprezentative din literatura penală străină, mai ales din cea europeană.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Tratatе, cursuri, monografii (în ordinea alfabetică a autorilor români sau străini)

Antoniу G., comentariu în *Codul penal comentat și adnotat, Partea specială*, Ed. Politică, București, 1976;

Antoniу G, Toader T., și colab., *Explicațiile noului Cod penal*, volumul III, Editura Universul Juridic, București, 2015;

Basarab M., Moldovan L., Suian V., *Drept penal*, vol. I, Cluj, 1985;

Bogdan S., Șerban D. A., *Drept penal. Partea Specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020;

Bogdan S., Șerban D.A., *Drept penal. Partea Specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției*, Editura Universul Juridic, București, 2017;

Boroi Al., *Drept penal. Partea specială, ediția a 4-a*, Ed. C.H. Beck, București, 2019;

Bulai C., *Drept penal român, Partea generală*, vol.I, Ed. Șansa SRL., București, 1992;

Carbonnier J., *Droit civil*, tome I, *Les personnes. Personnalité, incapacités, personnes morales*, Presses Universitaires de France, Paris, 2000, p. 156; M.Velley, *Philosophie du droit*, Paris, 2001;

Cioclei V., *Drept Penal. Partea specială I, Inffracțiuni contra persoanei și inffracțiuni contra patrimoniului*, Editura C.H. Beck, București, 2019;

Deaconu Ș., *Drept constituțional*, Ediția a 2-a, Editura C.H. Beck, București, 2013;

Diaconescu G., Duvac C., *Tratat de drept penal, Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2009;

Dobrinou V., Pascu I., ș. a., *Noul Cod penal comentat*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014;

Dongoroz V. și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol.I, Ed. Academiei, București, 1969;

Dongoroz V. și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol.III, Ed. Academiei, București, 1971;

Dongoroz V., Kahane S., Oancea I., Fodor I., Iliescu N., Bulai C, Stănoiu R., Roșca V., *Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea specială*, vol. IV, Ed. Academiei Române, București, 1972;

Dungan P., Medeanu T., Pasca V., *Drept penal. Partea specială, volumul I*, Editura Universul Juridic, București, 2012;

Filipaș A., *Drept penal român, Partea specială*, Editura Universul Juridic, București, 2008;

Ifrim I., *Ocrotirea penală a vieții intime a persoanei*, Ed.Universul Juridic, București, 2012;

Imre S., *Interpretarea normelor juridice*, Ed. Științifică, București, 1964;

Mihai G., *Fundamentele dreptului I-II*, Editura All Beck, București, 2003;

Loghin O., Toader T., *Drept penal român, Partea specială*, Ed. Șansa, București, 1994;

Pop Tr., *Drept penal comparat, Partea generală*, vol. II, Ed. Institutului de Arte Grafice Ardealul, Cluj, 1923;

Pop Tr., *Codul penal Carol al II-lea adnotat*, vol. III, Editura Librăriei SOCEC & Co S.A., București, 1937;

Predescu O., Hărăstășanu A., *Drept penal, Partea specială*, Ediția a II a revizuită, Ed. Omnia Uni S.A.S.T., Brașov, 2007;

Selejan – Guțan B., *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția a 5-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2018;

Schjolberg S. și Ghernaouti-Hélie S., *A Global Protocol on Cybersecurity and Cybercrime* (2009), www.cybercrimelaw.net;

Toader T., *Drept penal român. Partea specială, vol. I*, Editura Universul Juridic, București, 2019;

Toader T., *Drept penal român, Partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2009;

Toader T., Stoica A., Cristuș N., *Codul penal și legile penale speciale*, Ed. Hamangiu, București, 2007;

Udroiu M., *Sinteze de Drept penal, Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2020;

Vasilie T. și colab., *Codul penal comentat și adnotat*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975.

II. Studii, articole, note

(în ordinea alfabetică a autorilor români sau străini)

Antoniou G., *Reflecții asupra interpretării legii penale din perspectivă europeană* (I), în R.D.P. nr. 2/2006;

Antoniou G., *Infrațiuni în legătură cu folosirea calculatoarelor*, în Studii de Drept Românesc nr.3/1992;

Butiuc C., *Furt prin efracție. Violare de domiciliu*, în R.D.P., nr.1/1997;

Ciuncan D., *Folosirea armei la săvârșirea infracțiunii de violare de domiciliu*, în R.D.P. nr.2/1996;

Cristea S., *Furt prin efracție și violare de domiciliu*, în R.D.P. nr. 4/1997;

David G., Jebelean M., *Violarea vieții private în noul Cod penal (I)*, în „Caiete de drept penal” nr. 3/2012;

Dobrinescu I., *Reglementarea infracțiuni complexe în Codul penal*, în R.R.D. nr.7/1969;

Duvac C., *Violare de domiciliu și furt calificat*, în R.D.P. nr.4/1998;

Mitrache C., *Furt și violare de domiciliu*, în R.D.P. nr. 1/1995;

Mureșan A., *Violarea vieții private în noul Cod penal (II)*, în „Caiete de drept penal” nr. 3/2012;

Navrot G., *Încadrarea juridică a furtului săvârșit prin violare de domiciliu*, în R.R.D., nr.6 /1974;

Papadopol V., *Considerații cu privire la încadrarea juridică a faptelor de violare de domiciliu comise în vederea săvârșirii altor infracțiuni*, în R.R.D nr. 9/1975;

Slăvoiu R., *Infracțiunea de violarea vieții private – O noutate în legislația penală din România*, în „Dreptul”, nr. 10/2013.

III. Practică judiciară

Antoniou G., Bulai C., *Practica judiciară*, vol.I, Ed. Academiei, București, 1988;

Antoniou G., Bulai C., *Practica judiciară*, vol.II, Ed. Academiei, București, 1992;

Antoniou G., Bulai C., *Practica judiciară*, vol.III, Ed. Academiei, București, 1992;

Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție, Editura All Beck, București, 2005;

Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2006, Înalta Curte de Casație și Justiție, Editura C.H. Beck, București, 2006;

Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1976, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977;

Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1978, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979;

Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1979, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980;

Jurisprudența Secției Penale pe anul 2006. Recursuri în interesul legii în materie penală, Înalta Curte de Casație și Justiție, Editura Hamangiu, București, 2007;

Jurisprudența Secției Penale pe anul 2007- vol. I, Recursuri în interesul legii în materie penală, Înalta Curte de Casație și Justiție, Editura Hamangiu, București, 2008;

IV. Legislație

Constituția României, republicată în Monitorul Oficial nr. 767/2003, Ediția a II-a, Editura C.H. Beck, București, 2011;

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, disponibilă pe site-ul www.echr.coe.int;

Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 510 din 17 iulie 2009, Editura Universul Juridic, București, 2020;

Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, Editura Universul Juridic, București, 2020;

Legea nr. 30/1994 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la această convenție, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 135 din 31 mai 1994;

Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429 din 31 iulie 2001, republicată în Monitorul Oficial al României, nr. 316 din 30 aprilie 2014;

Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 7 din 13 martie 1996, republicată

V. Surse de informare on-line

www.academia.edu;

www.cedam.com;

www.cybercrimelaw.net;

www.echr.coe.it;

www.legalis.ro